

Tribuna nr. 473, 16-21 aug. 2022

teatru

Fassbinder și Eugen Iebeleanu

Alexandru Jurcan

Regizorul Fassbinder a scris la 19 ani piesa *Tropfen auf heisse steine*, dar n-a jucat-o vreodată. Născut în 1945, a trăit puțin (moare în 1982), dar și-a pus amprenta durabilă în cinema, prin filmele *Querelle*, *Veronika Voss*, *Lili Marlen*. Lată că în 2000 regizorul François Ozon adaptează piesa lui Fassbinder pentru marile ecran (*Piñuri de apă peste pietre fierbinți*), unde joacă patru actori excelenți: Bernard Giraudeau (Leopold), Malik Zidi (Franz), Ludvine Sagnier (Anne) și Anne Thomson (Vera). Franz e un tânăr indecis sexual, care se lasă sedus de Leopold, un ins ipocrit, periculos, pervers, cinic, ranchunos, un homosexual calculat, care îl umilește pe Franz, după ce s-a culcat cu el. Sigur că Franz se simte bine în apartamentul lui Leopold, unde spală vase, aspiră, mănâncă, pentru că s-a îndrăgostit de Leopold. Regizorul Ozon filmează în interior, ca pe o scenă, ce ne amintește de „ușile închise” ale lui Sartre. Nu uităm că și Fassbinder avea preferințe pentru alambicate situații sexuale, mai ales în *Querelle*. Poate că Ozon s-a gândit la un omagiu, regizând piesa unui artist dispărut prematur.

La Teatrul Național Cluj a avut loc (în 9 iulie 2022) premiera cu piesa lui Fassbinder *Lacrimile amare ale Petrei von Kant*, în regia multipremiatului Eugen Iebeleanu. Adică... Premiul UNITER 2020 pentru spectacolul *Itinerarii*, ca să nu mai vorbim despre filmul *Câmp de maci*, cu jandarmul gay și invazia de homofobie. La Teatrul Național București a regizat recent *Pescărușul* într-o manieră inedită. De 11 ani regizorul trăiește la Paris, unde a înființat o companie de teatru împreună cu prietenul său Yann (*Compagnie des Ogres*). În numeroase interviuri își devalizează orientarea sexuală, apoi vorbește despre munca susținută cu actorul, în atmosferă calmă, tonică. Nu e voie să umilești actorul, să-ți manifesti superioritatea – subliniază el.

Să revenim la spectacolul de la Cluj. Scenografia e semnată de Valica Panduru (o colaborare permanentă). Un decor alb, aseptice, cu pereți înalți, cu stâlpi/copaci/mestecăci albi. Perne albe și un frigider transparent. E casa de modă a Petrei, acolo unde va izbucni dragostea, disperarea, reziliența. Tot timpul spectacolului muzica e un personaj, e omniprezentă, provocatoare, premonitorie, apoi cu rol de panaceu (unversul sonor: Ovidiu Zimcea). Petra vrea să fie iubită. Apariția tinerei Karin o tulbură, o copleșește, îi schimbă reperele și prioritățile. Gelozia ei e maladiivă, exagerată.

Avem și imagini video, cu marșuri LGBT, dar și cu discursul feminist al unei franțuzoaice, proclamând eliberarea femeii dintr-o inegalitate ciudată, unde definește rolul de sclavă a bărbatului. Misandrie? (Dispreț față de bărbați... că misoginism științ.) Mai vedem și *Originea lumii* de Courbet, dar și imagini din junglă, atunci când Petra răcnescă ca un animal rănit. La un moment dat, cineva cântă la un contrabas, potențând atmosfera de ieșire din normalitate. Petra bea, se droghează (invazie albă de cocaină), lasă pe sticla frigiderului sânge, ca o marcă a adevărului interior. Da, iubește o femeie tânără, care a plecat. Atunci, toate costumele devin negre, într-o simbolică sobră, în concordanță cu agonia personajului. Apoi, deodată, într-o funcționalitate relevantă, pereții se lasă într-o implozie provocatoare: să fie accesul la lăcitate, la regăsirea de sine? Cade pânza de pe ochi? Dar copacii? Nu vezi pădurea din cauza lor? Detaliile care ne sufoacă?

Piesa vorbește despre dragoste. La fel de bine ar putea fi înțeleasă și fără raportări la LGBT. Normal că există întotdeauna și reacții grobiene. Unii oameni critică tot ce depășește nivelul nasului lor. Să vedem distribuția. Ramona Dumitrescu (Petra) convinge în partea a doua a spectacolului, după câteva tatonări nereușite la început. Se dezlanțuie, e credibilă, tumultuoasă și deșirantă. Sânziana Tarța (Karin) e angelică, volubilă, magnetică. Excelență scena de la început, când începe frearmatul epidermelor, într-o provocare coregrafică electrizantă. În rolul mamei, Miriam Cuiubus e explozivă, cu nuanțe de umor rafinat. Angelica Niccoră (Marlene) e incandescentă într-un rol mut, care o scoate mereu în evidență. Elena Ivanca (Sidonie) devine o apariție elegantă, ponderată, șarmantă. Diana Buluga (fica) convinge în relaționarea finală cu celelalte personaje, cu aceeași apetență actoricească pe care o remarcăm mereu. Poate că în canavaua diegetică, telefonul din final e un *dans ex machina*, dar cu siguranță Fassbinder știa că mereu căutăm puteri în ce a rămas, poate chiar în cioburi.